

I závěr života může být krásný

Podle ředitelky Hospice sv. Štěpána je někdy lepší smířit se s nemocí než s ní marně bojovat.

■ PAVEL KRÍVOHLAVÝ

LITOMĚŘICE | Ředitelka litoměřického Hospice sv. Štěpána Monika Marková nezahálí. Přednáší, učí a publikuje v odborných časopisech, napsala také knihu *Sestra a pacient v paliativní péči*. Před nedávnem ji navíc kandidát na prezidenta ČR Michal Horáček pozval do týmu svých poradců, na starost má mít právě téma paliativní péče. „Ve zvládnání otázky umírání máme ještě velké rezervy. Pokud už není možné nemoc porazit, pak by zdravotnictví mělo člověku pomoci žít co nejlépe i s nemocí a přestat s ní zbytečně a marně bojovat,“ soudí Monika Marková.

Monika Marková je nově v týmu poradců Michala Horáčka. FOTO | I. LHOTSKÁ

Jak vznikl Hospic sv. Štěpána?

V Litoměřicích byla skupina lidí, kteří sami měli zkušenost s umíráním někoho blízkého v domácím prostředí. Doma se ale nedaly zvládnout všechny symptomy a jejich blízký byl na posledních pár hodin převezen do nemocnice. Tato skupina lidí založila občanské sdružení, zmobilizovala obrovské množství sil a 2. února 2001 se hospic otevřel. Třináctého přišel první pacient, hospic se začal postupně naplňovat a od dubna jsme otevřeli i druhé oddělení.

Kdy jste se stala jeho ředitelkou?

Pracovala jsem v prvním českém hospici v Červeném Kostelci a kolem zakládání litoměřického hospice jsem se trochu motala. A protože neměli nikoho, kdo by něco věděl o hospicové péči, tak mě v pětadvaceti letech udělali vrchní sestrou. Později jsem si doplnila vzdělání a v roce 2013, když předešlý ředitel odcházel do důchodu, jsem se přihlásila do výběrového řízení a stala se ředitelkou.

Před třemi lety jste rozjeli domácí hospic. Proč?

Lidí, kteří chtějí své poslední dny strávit doma, i lidí, kteří o ně chtějí pečovat doma, je hodně. Proto jsme se rozhodli, že na rozjezd domácí hospicové péče zkusíme využít adventní koncerty v České televizi. To se podařilo a výteček koncertu nám umožnil financovat první rok. Doufali jsme, že během něj přesvědčíme VZP, že péče v domácím hospici je potřebná, že ji děláme kvalitně a že pak s námi na tento typ péče uzavře smlou-

vu. To se nestalo. Podařilo se nám však získat spoustu malých dárců, což jsou převážně spokojení pozůstalí, ale také podporu několika firem, které mají hospicovou problematiku jako jednu ze svých priorit. Díky nim a díky tomu, že máme zázemí lůžkového hospice a určitý finanční polštář, se daří zachovat domácí hospic i bez plateb od zdravotní pojišťovny. Je to těžké, pořád jsme v červených číslech, ale má to smysl. Za tři roky jsme pečovali o 140 pacientů.

Co obnáší domácí hospicová péče?

Rodinu pacienta nejdříve navštíví sociální pracovnice a vrchní sestra, aby zmapo-

„Vážně nemocných lidí, kteří umírají doma, jsou jen tři procenta. To je prostě špatně!

valy potřeby jak pacienta, tak jeho rodiny. K tomu patří zcela praktické věci, například jestli má rodina vyřízený příspěvek na péči, jak je na tom sociálně, jestli někdo nepřišel o práci kvůli tomu, že pečuje o blízkého člověka. Vrchní sestra zjišťuje příznaky nemoci a co bude pacient pravděpodobně potřebovat. Následující den jede do rodiny lékař a oficiálně pacienta přijímá do péče domácího hospice. Protože máme smlouvu jen se třemi zdravotními pojišťovnami, je nutná úzká spolupráce s praktickým lékařem.

Jak poté péče probíhá?

Když je pacient přijat do péče domácího hospice, zajišťujeme mu 24hodinový pohotovostní servis zdravotní sestry i lékaře, takže pokud se třeba v noci nebo o ví-

kendu v rodině cokoli děje, přijedeme. Zajišťujeme vše, co je potřeba, tedy výživu, převazy, medikaci, aplikaci léčiv. Zároveň respektujeme, že okamžik odchodu je velmi intimní, a proto, když se přiblíží závěr pacientova života, se ptáme, zda si naši přítomnost přeje. Pokud o to rodina stojí, pomáháme jí i s dojednáním pohřbu. S pozůstalými pak zůstáváme v kontaktu a snažíme se jim pomáhat.

Osmdesát procent lidí touží zemřít doma, ale podaří se to jen málokdo, že?

Doma umírá necelých 16 procent lidí a to jsou navíc většinou náhlá úmrtí jako

infarkty a mozkové příhody. Lidí, kteří jsou vážně nemocní a doma očekávají svůj konec, jsou jen tři procenta. To je prostě špatně! V okolních zemích, i postkomunistických, je to číslo pětkrát vyšší.

Čím to podle vás je?

Zaprvé tím, že lékaři neumí lidem sdělovat, že jejich nemoc nespěje k vyléčení a že je čas svobodně se rozhodnout, jak chci strávit závěr života. Konec života je období, kdy se stává mnoho důležitého, velkého, krásného i dramatického, a je nešťastné o to přijít jen proto, že nevíme, že ta chvíle už nastala. Druhou příčinu vidím v tom, že my Češi od zdravotnictví očekáváme, že bude s nemocí bojovat a jeho boj bude vítězný. Myslím si, že tento pohled je potřeba přetočit a brát

zdravotnictví jako něco, co má pacientovi pomoci k co nejkvalitnějšímu životu. A pokud už není možné nemoc porazit, pak by zdravotnictví mělo člověku pomoci žít co nejkvalitněji i s nemocí a přestat s ní marně bojovat.

Paliativní péči se zabýváte celou kariérou. Co vám tato práce dává?

Hospicová práce jak na lůžkách, tak v domácí péči je na jednu stranu krásná a na druhou stranu velice náročná. Krásná v tom, že se setkáváte s lidmi, kteří se mají rádi. Když se totiž někdo rozhodne, že bude pečovat o umírajícího člověka, tak je jasné, že jsou mezi nimi hezké vztahy. Přicházíte do rodin, které si uvědomují, v jak důležitém okamžiku svého života se ocitají, proto je tam mnoho hezkého. Na druhou stranu to znamená být připraven na silné emoce a silné medicínské a ošetrovatelské situace. Chtěla bych proto vyjádřit poděkování všem, kdo pečují o umírající, všem lékařům, sestrám, ošetrovatelkám, psychologům a duchovním a hlavně rodinným příslušníkům, kteří se na péči podílejí.

Michal Horáček si vás vybral do týmu poradců, čím je vám sympatický?

Setkali jsme se na konci minulého roku zcela náhodou na benefičním hokejovém utkání pro hospic. Pozvala jsem ho do hospice, ale slib, že se ozve, jsem považovala za čistě zdvořilostní. Velmi mě proto překvapilo, když hned v prvním lednovém týdnu zavolal, že by rád přijel. Navštívil nás a ochotně vyhověl i pacientům, kteří se s ním chtěli osobně setkat. Ta setkání byla opravdu hluboká a lidská. Nikdo z politiků, kteří hospic navštívili, se tak mile a empaticky k pacientům ještě nechoval. V rozhovoru s jeho štábem jsem viděla upřímnou touhu pochopit téma paliativní péče a porozumět tomu, co umírající lidé potřebují. Proto jsem přijala jeho nabídku, abych se stala členem jeho poradního sboru. Vážím si toho, že šel do prezidentské kampaně a souhlasím s jeho heslem, že máme na víc. Přečetla jsem si jeho volební program a zjistila jsem, že téměř s každou větou mohu souhlasit. A pak jsem řekla ano.

Co by zvolení Horáčka prezidentem pro vás znamenalo do budoucna?

Znala bych se s prezidentem. (smích) Ale vážně. Pan Horáček počítá s tím, že tým, který mu radí v kampani, s ním bude spolupracovat i po zvolení. Ale takhle daleko ještě nemyslím. V tuto chvíli bych mu moc přála vítězství.